

ולהביא הוכחה מן התורה.

ורב בעצמו למד – לכאורה – קל וחומר לטהר את השרץ.

אמר רב: אני אדון קל וחומר, ואטהרנו לשרץ.

^{ב-ז} ומה נחש, שחומרנו היא בכך שממית אדם ובהמה, ועל ידי כך הוא מרבה טומאה בעולם, טומאת מת וטומאת נבילות, ובכל זאת הוא בעצמו כשהוא מת, הרי הוא טהור, שהרי הנחש אינו משמונה השרצים המטמאים במותם. שרץ הקל, שאינו ממית ואינו מרבה הטומאה, אינו דין שיהא טהור.

אך קל וחומר זה, דחוי הוא: ולא היא! לא כך היא המידה. כי מה שנחש ממית ומרבה טומאה אינו "חומרא", אלא מידי דההוא אקוין בעלמא, דומה הנחש בנשיכתו לקוץ סתם, שגם דקירת הקוץ יכולה להמית ולהרבות טומאה, ובכל זאת הקוץ הוא

טהור.

ומביאה הגמרא עתה עוד דין בהלכות סנהדרין.

אמר רב יהודה אמר רב: כל עיר שאין בה שנים דיינים היודעים לדבר בשבעים לשון⁽¹⁵⁾ ועוד אחד היודע לשמוע להבין בשבעים לשון, אין מושיבין בה סנהדרין.

ובעיר ביתר הווי שלשה שידעו לדבר, ובעיר יבנה היו ארבעה, ואלו הם: רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא ושמועון התימני [אינו נקרא רבי כיון שלא הוסמך, מפני שלא בא לכלל זקנה], שהיה דן לפניהם והשיב קושיות לזקנים בשיבת קרקע, ולא על הספסל כשאר הזקנים.

הגמרא מביאה ברייתא שנאמר בה שצריכין שלשה היודעים לדבר בשבעים לשון, והיא קושיא על מה שאמר רב שמספיק שנים.

שאם יראו תקלות יוצאות בדורותיהם באיזו דין תורה, יצאו לחדש דינין ולהוסיף ולגרוע להוראת שעה וליתן סמך לדבריהם מן התורה. ובדומה לזה כתבו הגאונים בדיני התלמוד שיש ביד רבנים או גאונים לחדש גזירות ותקנות דרך כלל או דרך פרט להסיר איזה ענין מכוער, לפי מה שיראה בזמנו בסמך מועט. ועל דבר כיוצא בזה כתבו גדולי המפרשים: לא נתן התלמוד אלא לבעלי הקבלה המומחית, או לבעלי הסברה הנכונה ושקול הדעת הצלול, להיות גורעים ומוסיפים ודורשים. אלא שפרגוד זה ננעל בפני רוב בני אדם, ואין ראוי לכך אלא מופלג בדורו בידיעה בחריפות ופלפול מיושר ודעה מיושבת". והרמ"א (שו"ת סי' ק"ז) כתב: שהקל וחומר בא ללמד שעל אף שהתורה טימאתו להשרץ,

מכל מקום נמעט טומאתו בכל מה דאפשר. והמהר"ל בדרשתו על התורה מבאר שאינו פלפול של הבל, כי אחד מיסודות הבנת התורה הוא לידע את מהות הדברים מכל בחינותיהם, עיין שם שהארין. והמהרש"א מבאר, כדי שיוכל ללמוד זכות להנידון למיתה.

15. כן פירש רש"י.

והקשה עליו היר"מ^ה: אם כן היתה הגמרא צריכה לסמוך מאמר זה למאמר הקודם שאמר רבי יוחנן "אין מושיבין בסנהדרין וכו' ויודעים בשבעים לשון", ואם הסמיכוהו למאמר אמר רב יהודה אמר רב: אלא מי שידוע לטהר את השרץ וכו', משמע דשייך לענין עומק ידיעת התורה.